

ОЦІНКА ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ

Я. Дропа, І. Чабан

*Львівський національний університет імені Івана Франка
79008, м. Львів, проспект Свободи 18*

У статті розроблено модель аналізу впливу окремих факторів на показники ефективності використання оборотного капіталу та наведено розрахунок сили впливу кожного з них.

Ключові слова: оборотний капітал, виторг від реалізації продукції, дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, власний оборотний капітал, позичений оборотний капітал, рентабельність оборотних активів, оборотність оборотного капіталу.

Сучасний етап розвитку фінансової системи України характеризується низкою невирішених проблем. В умовах фінансової кризи у більшості вітчизняних підприємств спостерігається дефіцит оборотного капіталу, відсутність дешевих зовнішніх джерел його поповнення, нерациональний розподіл оборотного капіталу між сферами виробництва та обігу. Проблема оцінки рівня забезпеченості підприємств оборотними засобами, пошук джерел їх фінансування, визначення ефективності використання та якісного нормування оборотного капіталу дуже складна й актуальна з позиції прийняття стратегічних управлінських рішень на кожному підприємстві. Необхідно зазначити, що для розробки ефективної та дієвої політики управління фінансовою діяльністю підприємства важливим є визначення основних факторів, що впливають на стан, динаміку і структуру оборотного капіталу.

Тому, в сучасних умовах, використання аналізу впливу чинників на функціонування оборотного капіталу підприємств допоможе знайти резерви підвищення ефективності його використання, збільшити прибутковість підприємства, виявити фактори, які негативно впливають на оборотність капіталу та сприяють його відволіканню у сферу обігу. Проведення якісного факторного аналізу функціонування оборотного капіталу сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства загалом та пришвидшить його вихід з кризового стану.

Проблемам аналізу формування та використання оборотного капіталу присвятили свої праці такі вітчизняні науковці як Є. Авраменко, Ю. Абрамов, О. Біла, О. Білейченко, В. Білоліпецький, І. Бланк, Є. Брігхем, А. Золотарьов, В. Ковальов, Г. Кірейцев, Н. Купріна, Л. Павлова, Л. Пан, Ю. Петленко, Я. Піжинський, А. Поддєрьогін, Р. Сорока, Є. Стоянова, А. Шило та ін.

Проте, у сучасній фінансово-економічній літературі приділяється незначна увага факторному аналізу оборотного капіталу, а у більшості наукових праць такий аналіз зводиться тільки до вертикального та горизонтального. Наслідком цього є майже повна відсутність моделей, які б містили конкретний перелік

© Я. Дропа, І. Чабан, 2009

чинників, що впливають на формування та використання оборотного капіталу та механізму розрахунку сили впливу кожного чинника на зміну кінцевих показників його функціонування.

Мета даного дослідження – розробити факторну модель аналізу впливу чинників на рентабельність оборотних активів та на коефіцієнт оборотності оборотного капіталу та подати механізм розрахунку сили впливу зазначених чинників на подані показники ефективності.

Для оцінки впливу чинників на ефективність використання оборотного капіталу підприємства, візьмемо до уваги такі його складові: оборотні активи у сфері виробництва (ОАв), виторг від реалізації продукції (ВР), дебіторська заборгованість (ДЗ), кредиторська заборгованість (КЗ), позичений оборотний капітал (ПОК), власний оборотний капітал (ВОК), величина оборотних активів (ОА). Усі ці параметри можна розрахувати з балансу (форма №1) та звіту про фінансові результати (форма №2) підприємства. Показники, які ми будемо використовувати з балансу, потрібно розраховувати як середні за аналізований період.

За допомогою методу ключової матриці, побудуємо модель впливу на чистий прибуток підприємства (ЧП) чинників, які будуть утворюватися за допомогою наведених вище складових оборотного капіталу та оборотних активів.

1	ЧП	ОАв	ВР	ДЗ	КЗ	ПОК	ВОК	ОА
ЧП	1	$\frac{ОАв}{ЧП}$	$\frac{ВР}{ЧП}$	$\frac{ДЗ}{ЧП}$	$\frac{КЗ}{ЧП}$	$\frac{ПОК}{ЧП}$	$\frac{ВОК}{ЧП}$	$\frac{ОК}{ЧП}$
ОАв	$\frac{ЧП}{ОАв} = \frac{ЧП}{R_{оав}}$	1	$\frac{ВР}{ОАв}$	$\frac{ДЗ}{ОАв}$	$\frac{КЗ}{ОАв}$	$\frac{ПОК}{ОАв}$	$\frac{ВОК}{ОАв}$	$\frac{ОК}{ОАв}$
ВР	$\frac{ЧП}{ВР}$	$\frac{ОАв}{ВР} = \frac{ЧП}{K_3}$	1	$\frac{ДЗ}{ВР}$	$\frac{КЗ}{ВР}$	$\frac{ПОК}{ЧП}$	$\frac{ВОК}{ВР}$	$\frac{ОК}{ВР}$
ДЗ	$\frac{ЧП}{ДЗ}$	$\frac{ОАв}{ДЗ}$	$\frac{ВР}{ДЗ} = K_{обдз}$	1	$\frac{КЗ}{ДЗ}$	$\frac{ПОК}{ДЗ}$	$\frac{ВОК}{ДЗ}$	$\frac{ОК}{ДЗ}$
КЗ	$\frac{ЧП}{КЗ}$	$\frac{ОАв}{КЗ}$	$\frac{ВР}{КЗ}$	$\frac{ДЗ}{КЗ} = K_{сд}$	1	$\frac{ПОК}{КЗ}$	$\frac{ВОК}{КЗ}$	$\frac{ОК}{КЗ}$
ПОК	$\frac{ЧП}{ПОК}$	$\frac{ОАв}{ПОК}$	$\frac{ВР}{ПОК}$	$\frac{ДЗ}{ПОК}$	$\frac{КЗ}{ПОК} = K_c$	1	$\frac{ВОК}{ПОК}$	$\frac{ОК}{ПОК}$
ВОК	$\frac{ЧП}{ВОК}$	$\frac{ОАв}{ВОК}$	$\frac{ВР}{ВОК}$	$\frac{ДЗ}{ВОК}$	$\frac{КЗ}{ВОК}$	$\frac{ПОК}{ВОК} = K_\phi$	1	$\frac{ОК}{ВОК}$
ОА	$\frac{ЧП}{ОК}$	$\frac{ОАв}{ОК}$	$\frac{ВР}{ОК}$	$\frac{ДЗ}{ОК}$	$\frac{КЗ}{ОК}$	$\frac{ПОК}{ОК}$	$\frac{ВОК}{ОА} = K_{звор}$	1

Як бачимо з наведеної моделі, по нижній частині сформувався показники, які мають хороший економічний зміст і можуть характеризувати ефективність використання оборотного капіталу, а саме: рентабельність оборотних активів у сфері виробництва (Роав), коефіцієнт завантаженості оборотних активів у сфері виробництва (Кз), коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Кобз), коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості (Ксдк), коефіцієнт структури позикового оборотного капіталу (Кс), коефіцієнт фінансового ризику або співвідношення позикового та власного оборотного капіталу (Кфр), коефіцієнт забезпечення оборотних активів власним оборотним капіталом (у формулі також можна застосувати оборотний капітал, оскільки оборотні активи дорівнюють йому за вартісним вираженням, а ця заміна є необхідною для подальших обчислень) (Кзвок).

Отже, з наведеної вище матриці ми отримаємо наступну модель мультиплікативної залежності чинників, що впливають на формування чистого прибутку підприємства:

$$\begin{aligned} \text{ЧП} &= \frac{\text{ЧП}}{\text{ОАв}} \cdot \frac{\text{ОАв}}{\text{ВР}} \cdot \frac{\text{ВР}}{\text{ДЗ}} \cdot \frac{\text{ДЗ}}{\text{КЗ}} \cdot \frac{\text{КЗ}}{\text{ПОК}} \cdot \frac{\text{ПОК}}{\text{ВОК}} \cdot \frac{\text{ВОК}}{\text{ОА} = \text{ОК}} \cdot \text{ОК} = \\ &= \text{Роав} \cdot \text{Кз} \cdot \text{Кобдз} \cdot \text{Ксдк} \cdot \text{Кс} \cdot \text{Кфр} \cdot \text{Кзвок} \cdot \text{ОК}, \end{aligned} \quad (1)$$

Для того, щоб виконувалась рівність, сукупність наших чинників ми помножили на величину оборотного капіталу (ОК) і таким чином отримали модель впливу факторів на зміну чистого прибутку підприємства. Оскільки більш точним показником ефективності використання оборотного капіталу буде його рентабельність, то поділивши ліву і праву частину рівняння на величину оборотного капіталу, ми отримаємо модель впливу зміни визначених чинників на зміну рентабельності оборотного капіталу. Вона буде мати наступний вигляд:

$$\begin{aligned} \text{Рок} &= \frac{\text{ЧП}}{\text{ОАв}} \cdot \frac{\text{ОАв}}{\text{ВР}} \cdot \frac{\text{ВР}}{\text{ДЗ}} \cdot \frac{\text{ДЗ}}{\text{КЗ}} \cdot \frac{\text{КЗ}}{\text{ПОК}} \cdot \frac{\text{ПОК}}{\text{ВОК}} \cdot \frac{\text{ВОК}}{\text{ОА}} = \\ &= \text{Роав} \cdot \text{Кз} \cdot \text{Кобдз} \cdot \text{Ксдк} \cdot \text{Кс} \cdot \text{Кфр} \cdot \text{Кзвок}, \end{aligned} \quad (2)$$

У нашому випадку рентабельність оборотного капіталу буде залежати від таких чинників: рентабельності оборотних засобів у сфері виробництва, коефіцієнта завантаженості оборотних засобів у сфері виробництва, коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнта співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості, коефіцієнта структури позикового оборотного капіталу, коефіцієнта фінансового ризику та коефіцієнта забезпечення власним оборотним капіталом оборотних активів.

Перший чинник належить до показників рентабельності за чистим прибутком (збільшення його величини – позитивна тенденція), другий – до показників ефективності використання оборотного капіталу (зниження його значення вважають позитивною динамікою), третій – до показників ділової активності (бажаним для підприємства є зростання кількості оборотів дебіторської заборгованості за аналізований період, оскільки це буде означати незначний період перебування оборотного капіталу у розрахунках, швидке надходження виторгу від реалізації на рахунки підприємства і можливість фінансувати запаси і

затрати власним коштом), четвертий – до показників фінансової стійкості, а саме до коефіцієнтів розміщення (в умовах інфляції кращим для підприємства вважається перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською), п'ятий – до коефіцієнтів структури капіталу (зростання значення даного чинника можна вважати позитивною тенденцією, оскільки кредиторська заборгованість вважається тимчасово безкоштовним джерелом формування оборотного капіталу, якщо не порушується господарське законодавство, бо тоді до підприємства будуть застосовані фінансові санкції, що значно здорожить формування оборотного капіталу), шостий – до показників структури капіталу (зростання його величини свідчить про збільшення ризиків підприємства щодо можливості його розрахунків з кредиторами, оскільки позичений оборотний капітал – це заборгованість, строк погашення якої настає найближчим часом), сьомий – до показників фінансової стійкості, а саме до коефіцієнтів розміщення (зростання його значення свідчить про покращення платоспроможності підприємства).

За аналогічним методом побудуємо модель впливу чинників на коефіцієнт оборотності оборотного капіталу, який також є важливим показником ефективності його використання. Модель буде мати наступний вигляд:

$$\begin{aligned} \text{Коб} &= \frac{\text{ВР}}{\text{ДЗ}} \cdot \frac{\text{ОАв}}{\text{ОА}} \cdot \frac{\text{ВОК}}{\text{ОАв}} \cdot \frac{\text{ДЗ}}{\text{КЗ}} \cdot \frac{\text{ПОК}}{\text{ВОК}} \cdot \frac{\text{КЗ}}{\text{ПОК}} = \\ &= \text{Кобдз} \cdot \text{Ксоа} \cdot \text{Кзвок1} \cdot \text{Ксдк} \cdot \text{Кфр} \cdot \text{Кс}, \end{aligned} \quad (3)$$

Подана модель показує, що зміна кількості оборотів, які здійснює оборотний капітал протягом аналізованого періоду, буде залежати від таких чинників: коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості (Кобдз), коефіцієнта структури оборотних активів (він показує яку частку в оборотних активах займають активи у сфері виробництва) (Ксоа), коефіцієнта забезпечення власним оборотним капіталом оборотних активів у сфері виробництва (Кзвок1), коефіцієнта співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості (Ксдк), коефіцієнта фінансового ризику (Кфр) та коефіцієнта структури позикового оборотного капіталу (частки у позиковому оборотному капіталі кредиторської заборгованості) (Кс). Як бачимо, перший чинник – це показник ділової активності, другий – показник структури активів (зростання питомої ваги оборотного капіталу у сфері виробництва і відповідне її зниження у сфері обігу вважається позитивною тенденцією), третій – показник фінансової стійкості, а саме коефіцієнт розміщення (зростання його величини свідчить про покращення фінансування оборотного капіталу підприємства), четвертий, п'ятий та шостий чинники були описані у попередній моделі.

Аналіз ефективності використання оборотного капіталу за поданими моделями доцільно проводити за допомогою таблиці 1.

За допомогою методів елімінування, а саме методу ланцюгових підстановок, можна визначити як змінилась в абсолютному вимірі рентабельність оборотного капіталу і з якою силою впливали на її зміну визначені чинники. Для зручності розрахунків, чинники, що закладені у нашій моделі факторного впливу на рентабельність оборотного капіталу, ми позначимо через $x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6$ та x_7 відповідно, а результуючу змінну (рентабельність оборотного капіталу) через y . Отже, формулу (2) можна подати у такому вигляді:

Показники ефективності використання оборотного капіталу підприємства (умовні дані)

№ п/п	Показники	Базовий період (0)	Звітний період (1)
1	Чистий прибуток, тис грн. (ЧП)	1000	1400
2	Виторг від реалізації продукції, тис грн. (ВР)	50000	60000
3	Середня величина оборотних активів (капіталу) підприємства, тис грн. (ОА, ОК)	5000	4500
4	Середня величина оборотних активів у сфері виробництва, тис грн. (ОА)	3500	3400
5	Середня величина дебіторської заборгованості, тис грн. (ДЗ)	1400	1050
6	Середня величина поточних зобов'язань, тис грн.	3000	2500
7	Середня величина кредиторської заборгованості, тис грн. (КЗ)	1400	1100
8	Власний оборотний капітал, тис грн. (ВОК) (ряд.3 – ряд.6)	2000	2000
9	Позичений оборотний капітал, тис грн. (ПОК) (ряд. 3 – ряд.7 – ряд. 8)	1600	1400
Показники для визначення впливу чинників на рентабельність оборотного капіталу			
10	Рентабельність оборотного капіталу (Рок) (ряд.1 : ряд.3)	0,2	0,311
11	Рентабельність оборотних засобів у сфері виробництва, (Роав) (ряд.1 : ряд.4)	0,286	0,412
12	Коефіцієнт завантаження оборотних засобів у сфері виробництва, (Кз) (ряд.4 : ряд.2)	0,07	0,057
13	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, (Кобз) (ряд.2 : ряд.5)	35,714	57,143
14	Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості (Ксдк) (ряд.5 : ряд.6)	1	0,955
15	Коефіцієнт структури позикового оборотного капіталу, (Кс) (ряд.7 : ряд.9)	0,875	0,786
16	Коефіцієнт фінансового ризику, (Кфр) (ряд.9 : ряд.8)	0,8	0,7
17	Коефіцієнт забезпечення власним оборотним капіталом оборотних активів, (Кзвок) (ряд.8 : ряд.3)	0,4	0,444
Показники для визначення чинників впливу на оборотність оборотного капіталу			
18	Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу (Коб) (ряд.2 : ряд.3)	10	13,333
19	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, (Кобз) (ряд.2 : ряд.5)	35,714	57,143
20	Коефіцієнт структури оборотних активів, (Ксоа) (ряд.4 : ряд.3)	0,7	0,756
21	Коефіцієнт забезпечення власним оборотним капіталом оборотних активів у сфері виробництва, (Кзвок1) (ряд.8 : ряд.4)	0,571	0,588
22	Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості (Ксдк) (ряд.5 : ряд.6)	1,000	0,955
23	Коефіцієнт фінансового ризику, (Кфр) (ряд.9 : ряд.8)	0,8	0,7
24	Коефіцієнт структури позикового оборотного капіталу, (Кс) (ряд.7 : ряд.9)	0,875	0,786

$$y = f(x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6, x_7) = x_1 * x_2 * x_3 * x_4 * x_5 * x_6 * x_7, \quad (4)$$

Абсолютна зміна рентабельності оборотного капіталу буде становити:

$$\Delta y = y_1 - y_0 = 0,311 - 0,2 = 0,111.$$

Зміна Δy під впливом фактора x_1 :

$$\begin{aligned} \Delta y(x_1) &= y_1 - y_0 = x_1^1 \cdot x_2^0 \cdot x_3^0 \cdot x_4^0 \cdot x_5^0 \cdot x_6^0 \cdot x_7^0 - x_1^0 \cdot x_2^0 \cdot x_3^0 \cdot x_4^0 \cdot x_5^0 \cdot x_6^0 \cdot x_7^0 = \\ &= x_1^1 \cdot x_2^0 \cdot x_3^0 \cdot x_4^0 \cdot x_5^0 \cdot x_6^0 \cdot x_7^0 - y_0 = \\ &= 0,412 * 0,07 * 35,714 * 1 * 0,875 * 0,8 * 0,4 - 0,2 = +0,0884. \end{aligned}$$

Зміна Δy під впливом фактора x_2 :

$$\begin{aligned} \Delta y(x_2) &= x_1^1 \cdot x_2^1 \cdot x_3^0 \cdot x_4^0 \cdot x_5^0 \cdot x_6^0 \cdot x_7^0 - x_1^1 \cdot x_2^0 \cdot x_3^0 \cdot x_4^0 \cdot x_5^0 \cdot x_6^0 \cdot x_7^0 = \\ &= 0,412 * 0,057 * 35,714 * 1 * 0,875 * 0,8 * 0,4 - 0,412 * 0,07 * 35,714 * 1 * 0,875 * 0,8 * 0,4 = \\ &= -0,0536. \end{aligned}$$

Зміна Δy під впливом фактора x_3 :

$$\begin{aligned} \Delta y(x_3) &= x_1^1 \cdot x_2^1 \cdot x_3^1 \cdot x_4^0 \cdot x_5^0 \cdot x_6^0 \cdot x_7^0 - x_1^1 \cdot x_2^1 \cdot x_3^0 \cdot x_4^0 \cdot x_5^0 \cdot x_6^0 \cdot x_7^0 = \\ &= 0,412 * 0,057 * 57,143 * 1 * 0,875 * 0,8 * 0,4 - 0,412 * 0,057 * 35,714 * 1 * 0,875 * 0,8 * 0,4 = \\ &= +0,1409. \end{aligned}$$

Зміна Δy під впливом фактора x_4 :

$$\begin{aligned} \Delta y(x_4) &= x_1^1 \cdot x_2^1 \cdot x_3^1 \cdot x_4^1 \cdot x_5^0 \cdot x_6^0 \cdot x_7^0 - x_1^1 \cdot x_2^1 \cdot x_3^1 \cdot x_4^0 \cdot x_5^0 \cdot x_6^0 \cdot x_7^0 = \\ &= 0,412 * 0,057 * 57,143 * 0,955 * 0,875 * 0,8 * 0,4 - 0,412 * 0,057 * 57,143 * 1 * 0,875 * 0,8 * 0,4 = \\ &= -0,0169. \end{aligned}$$

Зміна Δy під впливом фактора x_5 :

$$\begin{aligned} \Delta y(x_5) &= x_1^1 \cdot x_2^1 \cdot x_3^1 \cdot x_4^1 \cdot x_5^1 \cdot x_6^0 \cdot x_7^0 - x_1^1 \cdot x_2^1 \cdot x_3^1 \cdot x_4^1 \cdot x_5^0 \cdot x_6^0 \cdot x_7^0 = \\ &= 0,412 * 0,057 * 57,143 * 0,955 * 0,786 * 0,8 * 0,4 - 0,412 * 0,057 * 57,143 * 0,955 * 0,875 * 0,8 * 0,4 = \\ &= -0,0365. \end{aligned}$$

Зміна Δy під впливом фактора x_6 :

$$\begin{aligned} \Delta y(x_6) &= x_1^1 \cdot x_2^1 \cdot x_3^1 \cdot x_4^1 \cdot x_5^1 \cdot x_6^1 \cdot x_7^0 - x_1^1 \cdot x_2^1 \cdot x_3^1 \cdot x_4^1 \cdot x_5^1 \cdot x_6^0 \cdot x_7^0 = \\ &= 0,412 * 0,057 * 57,143 * 0,955 * 0,786 * 0,7 * 0,4 - 0,412 * 0,057 * 57,143 * 0,955 * 0,786 * 0,8 * 0,4 = \\ &= -0,0403. \end{aligned}$$

Зміна Δy під впливом фактора x_7 :

$$\begin{aligned} \Delta y(x_7) &= y_1 - x_1^1 \cdot x_2^1 \cdot x_3^1 \cdot x_4^1 \cdot x_5^1 \cdot x_6^1 \cdot x_7^0 = \\ &= 0,311 - 0,412 * 0,057 * 57,143 * 0,955 * 0,786 * 0,7 * 0,4 = +0,029. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Отже: } \Delta y &= \Delta y(x_1) + \Delta y(x_2) + \Delta y(x_3) + \Delta y(x_4) + \Delta y(x_5) + \Delta y(x_6) + \Delta y(x_7) = \\ &= 0,0884 - 0,0536 + 0,1409 - 0,0169 - 0,0365 - 0,0403 + 0,029 = +0,111. \end{aligned}$$

Проведемо аналогічні розрахунки для факторної моделі впливу на зміну оборотності оборотного капіталу, в якій також зробимо відповідні позначення. Результати розрахунків наведено в таблиці 2.

Результати аналізу впливу факторів на зміну рентабельності та оборотності оборотного капіталу

Чинник	Назва показника	Величина впливу
Абсолютна зміна рентабельності оборотного капіталу, в тому числі за рахунок впливу таких чинників:		0,111
x ₁	Рентабельність оборотних засобів у сфері виробництва	0,0884
x ₂	<i>Коефіцієнт завантаження оборотних засобів у сфері виробництва</i>	-0,0536
x ₃	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,1409
x ₄	<i>Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості</i>	-0,0169
x ₅	<i>Коефіцієнт структури позикового оборотного капіталу</i>	-0,0365
x ₆	<i>Коефіцієнт фінансового ризику</i>	-0,0403
x ₇	Коефіцієнт забезпечення власним оборотним капіталом оборотних активів	0,029
Абсолютна зміна коефіцієнта оборотності оборотного капіталу, в тому числі за рахунок впливу таких чинників:		+3,333
x ₁	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	+6,000
x ₂	Коефіцієнт структури оборотних активів	+1,270
x ₃	Коефіцієнт забезпечення власним оборотним капіталом оборотних активів у сфері виробництва	+0,508
x ₄	<i>Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості</i>	-0,808
x ₅	<i>Коефіцієнт фінансового ризику</i>	-2,121
x ₆	<i>Коефіцієнт структури позикового оборотного капіталу</i>	-1,515

Як видно з наведених в таблиці 2 даних, розрахованих для умовного підприємства, на зниження загального результату у двох моделях впливали наступні спільні чинники (з від'ємним значенням): коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості, коефіцієнт структури позикового капіталу та коефіцієнт фінансового ризику.

Для того, щоб підвищити ефективність використання оборотного капіталу потрібно, перш за все, впливати на динаміку цих показників. Щодо першої моделі впливу чинників на рентабельність оборотного капіталу то тут є такі приховані резерви її підвищення: збільшення оборотного капіталу у сфері виробництва, зниження величини дебіторської заборгованості, зниження питомої ваги кредиторської заборгованості та збільшення величини власного капіталу у фінансуванні оборотних активів.

Для того, щоб підвищити оборотність оборотного капіталу підприємству необхідно знизити оборотний капітал у сфері обігу, тобто знизити величину дебіторської заборгованості, збільшити величину власного оборотного капіталу та знизити питому вагу кредиторської заборгованості по відношенню до позиченого оборотного капіталу.

Зміна кількості оборотів, які здійснює оборотний капітал протягом аналізованого періоду залежить від таких коефіцієнтів: оборотності дебіторської заборгованості, структури оборотних активів, забезпечення власним оборотним

капіталом оборотних активів у сфері виробництва, співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, фінансового ризику та структури позикового оборотного капіталу.

Проведені нами розрахунки показали, що для підвищення ефективності використання оборотного капіталу необхідно вплинути на динаміку коефіцієнтів співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості, структури позикового капіталу та фінансового ризику. Підвищення оборотності оборотного капіталу підприємства можна досягти за рахунок зниження оборотного капіталу у сфері обігу.

1. Измайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / К.В. Измайлова. – К.: МАУП, 2001. – 152 с.
2. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання. Монографія / Л. А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2001. – 387 с.
3. Мних С. В. Економічний аналіз. Підручник / С. В. Мних. – К.: ЦНЛ, 2005. – 472 с.
4. Шморгун Н. П., Головка І. В. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / Н. П. Шморгун, І. В. Головка. – К.: ЦНЛ, 2006. – 528 с.

ESTIMATION OF INFLUENCING OF FACTORS ON EFFICIENCY OF THE USE OF WORKING CAPITAL

Ya. Droga, I. Chaban

The National University of Lviv, Svobody Ave., 18, Lviv, 79008

In the article the model of analysis of influencing is developed factor on the indexes of efficiency of the use of working capital and the calculation of force of influencing of every factor is given.

Keywords: working capital, help from realization of products, account receivable, account payable, property circulating asset, the lent circulating to the capital, profitability of circulating assets, circulating of working capital.

ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ФАКТОРОВ НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОБОРОТНОГО КАПИТАЛА

Я. Дропа, И. Чабан

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
79008, г. Львов, проспект Свободы 18*

В статье разработана модель анализа влияния отдельных факторов на показатели эффективности использования оборотного капитала и приведен расчет силы влияния каждого из них.

Ключевые слова: оборотный капитал, выручка от реализации продукции, дебиторская задолженность, кредиторская задолженность, собственный оборотный капитал, заемный оборотный капитал, рентабельность оборотных активов, оборачиваемость оборотного капитала.